

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12
trikrat . . . 10
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 12. januarja 1917.

Konec in začetek.

Boj ne bije svetlo oružje,
več boj bije srce u junaku!
Hrvatska narodna.

Danes zaključuje „Učiteljski Tovariš“ svoj šestinpetdeseti letnik. Izvršimo le čin dolžnosti, ako vse naročnike in sotrudnike obojega spola iskreno zahvaljamo za vso podporo, ki so nam jo dajali v preteklem letu! Ako bi ne imeli te, bi vsa naša najboljša volja nič ne pomagala. Težak je bil naš položaj. Brez podpore od katerekoli strani smo bili — kakor vsa dolga leta doslej — navezani zgolj samo nase. Toda vzlic vsem najrazličnejšim zaprekam, težavam in neprilikam smo vzdržali, in navdaja nas zavest, da smo tudi letos zvesto izpolnjevali svoje dolžnosti. Držali smo se ravne poti odkritosrčnosti, poštenja in odločnosti ter smo govorili tako, kakor to pristojno resnemu stanovskemu glasilu. V tem strašnem času prelivanja človeške krvi, ko so zbesnela in razdivjala malone vsa človeška čustva, smo visoko dvigali prapor neomadeževane časti naprednega slovenskega učiteljstva in našega šolstva, ki sta ostala vzlic vsem grozotam in razpaljenim strastem sedanjih dni kot zelen otok v puščavi, budeč v nas globoko vero, da vrne naše delo v šoli in zunaj nje narodu in domovini vse, kar mu je moralne in materialne škode provzročila neusmiljena sila te prestrašne vojne! Ako nas ni potrl in uničil sedanjí čas, nas ne ugonobi nobena sila več, pa naj se zgodi karkoli!

Nečemo iznova odpirati nobenih ran! Toda zgodovina govori, da se je polpreteklost zaganjala v nas z vso ljuto močjo, kakršne ni občutil na svoji koži noben drugi stan na vsem slovenskem ozemlju in daleč naokrog. Mnogotera žrtev je padla, a celota je ostala. Nas ne vežejo osebne simpatije, niti nas ne druží kakršnakoli zunanja moč, ne daje nam življenjske energije nobena protekcija,

tudi ne dvigamo svoje stanovske samozvesti na škodo enemu delu svojih stanovskih tovarišev, ne črpamo materialnih dobičkov iz nobenega posebnega vira, daleč stran od nas stoji zahrbtnost, lizunstvo, svetohlinstvo, natolcevanje in zavijanje oči — moč idej, neomajnost prepričanja, zvestoba, čast in volja so se zlele v ustvarjajoč, plodeč element, ki se v njem oblikuje naš stanovski značaj, takisto jasno in nepodkupno se odražajoč v celoti kakor v vsakem posamezniku!

Kažemo lahko s ponosom na vse velike, naravnost božanske značaje kulturne zgodovine vseh časov in narodov, ki so mogli ustvarjati velika dela samo zato, ker so se nepremično naslanjali na ustaljene miselne zakone svojega notranjega sveta. Preganjani — niso preganjali, zaničevani — niso zaničevali, tepeni — niso topli, križani — niso križali; ampak svoje notranje življenje so prelivali v svoja dejanja, rajši za ideje žrtvovali življenje, da, rajši častno umrli, nego brezčastno živeli, samo da niso oskrunili v odločilnih trenutkih tega, kar je živel v dušah in o čemer je govorila beseda! Tako Kristus na križu, Hus na grmadi, Komensky v prognanstvu, Tolstoj na begu! Le majhni in nizki ljudje delujejo nasilno in brutalno, kupčujejo s prepričanjem, love nagrade za prodane duše, se levé kakor gad in modras, a ostanejo vzlic temu tudi v novi koži — strupeni! A veliki duhovi, vzorniki vsemu kulturnemu človeštvu, ideali človeškega plemenitega hotenja in človeškega hrepenenja k popolnosti, vzpodbuda v borbah in uteha v trpljenju, izvor moči, vztrajnosti, volje, energije — ti veliki duhovi so toliko veličastnejši, toliko ogromnejši, toliko nedosežnejši v gigantičnosti in neumrjivosti svojih idej in nauk, kolikor večje je bilo njihovo mučeništvo zaradi njih! Največje pridobitve med vsemi velikimi pridobitvami vsega kulturnega človeštva so bile porojene ob trnjevem vencu mučeništva, v krvi trpljenja, ob meču in ognju krvočolnikov in trinogov, ki so bili toliko strašnejši v svojih dejanjih, kolikor višje je žarelo v mogočnosti njih socialno stališče! Tako je vsa lepota, vsa sila, vsa globina in visokost kulturne povestnice človeškega rodu zrasla iz srčne vroče človeške krvi, iz zijajočih ran razbičanih teles, opečenih od plamenečih jezikov, iz globočin trpečih, do smrti utrjenih duš — a poleg vse lepote, med njo in nad njo in preko nje se dviga, vije in prepleta dogma vseh dogem: Konec zmage v borbi podlosti in krvništva z junaštvom in čistostjo

si je priborila resnica in pravica!

S pogledom in z vero na to končno in neizogibno povračilo — ki ga dokazujejo in utemeljujejo dejstva svetovne zgodovine — na povračilo vsega hudega, vsega zla, vseh prevar in krivic, smo ustvarili svojemu stanu in svojemu šolstvu trdne temelje, ki zraste na njih veličastna stavba kulturne bodočnosti našega naroda! To naše delo, delo slovenskega naprednega učiteljstva bi ne bilo mogoče, ako bi vseh naših misli in vseh naših čustev ne prožarjala, dvigala in junačila najčistejša ljubezen do naroda in domovine — ljubezen, ki je toliko iskrenejša in toliko večje cene, ker je vanjo sikala zloba klevet in je izkušala s sramoto izdajstva označiti one, ki so jo zvesto in brez strahu netili in gojili v srcih svojih rodni bratov in sestr! Podle duše!

Kaj se je zgodilo? Naš mladi cesar je govoril besedo zadoščenja! Naš domači 17. pehotni polk, ki je ognjišče našega slovenskega junaštva, je dobil naslov cesarjevičevega polka; 20. lovski bataljon, ki so mu jedro slovenski fantje in možje, je bil deležen posebne cesarjeve pohvale; in ko je cesar Karel dne 17. t. m. obiskal Trst in naše slovenske kraje ob Soči, je v namestništvu palači v Trstu sprejel tudi zastopstvo Slovencev ter je nasproti dr. Vilfanu, voditelju tržaških Slovencev, izrazil v slovenskem jeziku svoje veselje, da vidi pred seboj zastopnike slovenskega naroda na Primorskem, ki je v teh težkih časih podal mnogo dokazov požrtvovalnosti in domoljubnega sočustvovanja! To trojno cesarjevo pohvalo, izrečeno na isti naslov, na naslov Slovencev, sme pripisati na svoj račun tudi slovensko učiteljstvo, saj je uspeh njegovega vzgojnega dela, da se kaže v dejanjih našega naroda toliko domovinske zvestobe in ljubezni! Kaj in kje bi bilo z narodno zavednostjo Slovencev sploh in primorskih Slovencev posebe, da ni zavednega slovenskega učiteljstva? In samo znak skromnosti je, ako na zadnjem mestu kažemo na one svoje stanovske tovariše, ki se sedaj bojujejo v vrstah od cesarja odlikovanega 17. polka in od njega izrečno pohvaljenega lovskega bataljona! To so naše gore listi!

Ako to posebe poudarjamo, dopolnimo s tem samo krononiko, ki smo jo tudi v tem letu v svojem listu pisali o sedanjih dogodkih, kolikor so ti v zvezi s šolo in učiteljstvom. Iz teh dogodkov smo

posnemali svoje misli, ki se skladajo z zahtevami in potrebami slovenskega naroda in ki imajo svojo opravičenost in utemeljitev v veljavnih zakonitih določilih. In iz teh misli, izraženih jasno in precizno tekom leta v obilici člankov in notic, se da nedvomno sklepati, kaj hočemo in čemu delamo: Popolna enakopravnost našega naroda z vsemi drugimi narodi v monarhiji; neovirano delo našega šolstva ter materialno in moralno neodvisnega učiteljstva v blagor kulturnega in gospodarskega napredovanja in osamosvojitve slovenskega naroda!

Za to „suprema lux“ naše kulturno-gospodarske narodne samobitnosti smo delali, delamo in bomo delali, ker vemo, da je to naša najsvetejša in edina naloga, in ker vemo, da nam bo vse drugo navrženo in da vse drugo pride samoobsebi, čim bližje prihajamo temu idealu, ki pa ni samo naš ideal, temveč je ideal vsakega kulturnega naroda v monarhiji in zunaj nje!

Tako zaključujemo ta letnik in taki stopamo v prihodnje leto! Bodočnost ne bo na naših idejah ničesar izpremenila, dala nam bo le sredstev, da pridemo hitro in hitreje do svojega namena! Na tem se ne da ničesar predruščiti, ob tem ni nobenega popuščanja in barantanja, nobenih kompromisov in nič obočevanja, ker ni nobene naloge in nobenega smotra, ki bi ju smeli, hoteli in mogli postaviti pred narodovo bodočnost, ki raste iz naših del, — iz naših ran, iz naše krvi in iz naših grobov! Kdor je z nami enih misli, ostane z nami, kakor je bil doslej! Kdor pa ne, mimo in preko njega pojdemo naprej po isti poti, ker smo in hočemo ostati pionirji slovenske kulture!

Vojna.

MILAN SORŠAK.

Smrtna kosa je zopet uničila cvet na našem deblu — umrl je eden naših najmlajših, idealni, po narodnem delu hrepeneci Milan Soršak, učiteljski častnik in

LISTEK.

To in ono izza preteklih dni.

VI.

Kraška burja! Brrr. . . Kdor je ni okusil, ne ve, kaj ona zmore, kako se pojavlja. Pa ne verjame tega kmalu kdo, razen oni, ki je jakost njeno čutil — sam. — No, jaz sem imel priložnosti dovolj, spoznavati burjo v vseh nje niansah v onem času, ko sem leta služboval na Krasu, in sicer na onem delu Krasa, kjer najbolj razsaja in se kaže najučinkoviteje. Marsikaj izza te dobe še dobro pomnim; zato pa hočem o tem malo pokramljati, morebiti bo to koga zanimalo.

Bilo je v prvem letu mojega službovanja. Napočí pozna jesen, Nanos — notranjski Rigi — je že dobival „kapo“, znamenje, da se hoče kmalu oglasiti sestra — burja. Seve sem to poznal dotlej le iz knjig, tudi

verjel nisem, kar so mi domačini pravili o njej. A kmalu sem čutil sam, kaj zmora ta mrzla spaka. — Okrog Vseh svetih je bilo. Pihalo je ledeno mrzlo. Nobena obleka ni bila debela dovolj, da bi je ne bil prešinil mraz. Ko sem v mraku iz šole krenil v gostilnico k večerji, me je kar neslo, veter mi je namreč pihal v hrbet. Prav prilleglo se mi je, ko stopim v gorko sobo. Okna so zvenketala, in piskalo je okrog vogalov v raznih glasih, kakršnih še nisem slišal dosihdob. In ta muzika je prihajala čim jačja. V gostilniško sobo vstopi zdajci smehljajočega se obraza oštr. Je prileten, a jako dobrosrčen in vesel moziček. Pogleda me nekako čudno, rekel bi, šalivo ter pravi: „Hm, gospod, danes boste enkrat malo poizkusili, kaj je burja. Se že oglašja in razvija. Postajala bo vedno hujša. Ze pričeenja naletavati sneg. V par urah ga bomo imeli na kupe, pa ne tako, ko pri vas doma, ampak le tuintam, veste, pri nas pravimo, da so to zameti.“ — „Nič ne de, naj le gre; tako hudo pa menda vendar ne bo,“ odvrnem jaz. A on smehljajoč: „Boste že

videli! Danes še domov spat ne pojdete, prenočili boste pri nas.“ — „Kaj, teh par korakov da bi ne prišel v šolo?! To ni verjetno!“ — „Seve, vi tega ne morete verjeti; a jaz, domačin, to dobro vem in še enkrat pravim, danes ostanete pri nas, pa je!“ — Umolknem. . . „Le pojdite ven pogledat! Videli boste, kak direndaj je to.“ — In res sem šel. Stopivšemu na prag, mi je skoro vzelo sapo. Ledene igle so se mi sipale v obraz, in kadilo se je sneženih kosmov okrog, da ni bilo videti ničesar. . . Hitro jo popiham nazaj. „No, kako vam ugaja, he?“ se nasmeje oče oštr. „Precej pihja in mede, a bo že odnehalo,“ rečem. „Kaj še, zdaj je šele pričetek, bo še vse hujše! Da, da, burja, ta ima svoje muhe.“ In tiho je začel zvižgati mož po stari svoji navadi, meni pa je pričelo nekam čudno prihajati pri srcu: nazadnje pa utegne oštr vendar govoriti prav. . . Prinesli so mi večerjo. Šla mi je prav v slast. A čudno se mi je zdelo, da ni nobenega stalnih gostov blizu. Povprašam tozadevno očeta oštirja. On dé: „Teh danes ne bo, je že tako; oni

znajo, kaj je in kaj premore naša burja.“ Zona me obide; naposled pa še res utegnem danes tu ostati. Ne in ne! Teh par korakov, bilo jih je komaj 300 do šole, pa bom vendar prelomastil, ni šment! Fant, le korajžo! Pokaži, da se ne ustrašiš česar-sibodi! — „Če bo pa še hujše, potem je skrajni čas, da odidem,“ rečem, pristopim k oštirju ter mu želim lahko noč. A on, ves osupnjen, me pritegne k sebi in reče: „Vi ne pojdete danes, ostanite pri nas, prosim vas, saj imamo prostora dovolj!“ — ter me prime za roko, hoteč me povesti v spalnico. A jaz se mu lahko iztrgam, rekoč: Grem, hvala vam za prijaznost! Hočem domov.“ Kaj bi rekli ljudje? Strahopeten pa nisem!“ — „Siliti vas ne morem. Noč ima svojo moč, posebno ob burji. Res ni daleč. A kljub temu lahko ponesrečite. Prosim, slušajte!“ — „Prepričan sem o dobri vaši volji, hvala vam srčna! Pa bodite brez skrbi. Jaz že pridem na svoje mesto.“ Odprem večna vrata ter jo mahnem po cesti proti šoli. Huj, kako bridko mrzlo je pihalo in se kadilo! V svoj pled se dobro

enoletni prostovoljec, sin g. Ferdinanda Sorsaka, revidenta Južne železnice v Mariboru. — Kruta usoda ni dovolila, da bi se iz cveta razvil sad, ki bi od njega dobivala poživiljajočo hrano draga naša domovina! Bodiljubemu mlademu tovarišu blag spomin v knjigi naše črnoobrobiljene zgodovine!

ZBIRKA ZA POLJAKE.

Poljski pomožni odbor v Švici, čigar načelnik je bil Henrik Sienkiewicz, je razglasil, da je papež na njegovo prošnjo pozval katoliške škofe, naj nabirajo milodare za Poljake, prizadete po vojni, na kateri poziv so nabrali 3.791.293 frankov.

VOJNI STROŠKI.

Kolikor je mogoče že sedaj izračunati skupne vojne stroške, sta izdali osredni velesili s svojimi zavezniki do 1. oktobra 1916 okroglo 74¼ do 76¼ milijarde mark za vojno, naši nasprotniki pa 162 milijard mark. Vse vojujoče se države skupaj so tedaj dale za vojno do 1. oktobra 1916 približno 238 milijard mark. Od te vsote pade na račun naših sovražnikov okroglo dve tretjini. Ogromnost gornje vsote si moremo komaj predstaviti. Ako bi se vsa vsota izdala v bankovcih po sto mark ter bi položili bankovce poleg bankovca, bi dobili 476.000 km dolgo črto, ki bi segla 12krat krogkrog zemlje. Potnik, ki bi vsak dan premeril 20 km, bi potreboval 65 let, da bi prišel do konca te črte. Ako bi hoteli svo vsoto izplačati v novcih po 1 marko ter bi šli brez vsakega prestanka noč in dan tako, da bi prišli vsako sekundo 1 marko, bi potrebovali 7500 let, da bi našli vso vsoto.

VIRIBUS UNITIS!

O narodni koncentraciji piše češki poslanec Udržal v „Venkovu“ tako-le: Glejmo v teh izrednih razmerah, ki so nam dali moči uedinjenja, da z vsemi sredstvi zagotovimo bodočnost svojemu narodu! Delujmo s povečano intenzivnostjo za ohranitev neodvisnosti in večanja države, ki v njej živimo! Delujmo za utrditev države, s katero nas spajajo trdne zgodovinske vezi, vsebuječe toliko žive sile, da je ne bo možno več dalje prezirati. Avstrijska državna ideja — enakost vseh narodov, ki tvorijo to državo — se ravno po svetovni vojni zgošča in poglablja. Sedanjost je priprava za ta zgodovinski trenutek, ki se, ako bi ga zamudili, ne povrne več! Od vseh smeri sveta nam zvane vsak dan nasproti glasovi, da živimo notri v sredini dogodkov, kakršnih zgodovina sveta še ni zapisala. Ne bodimo gluhi in ustvarimo si zdrav pojmo o tem svetovno-zgodovinskem trenutku. Poostrimo vse svoje čute, da bodočnost ne poreče kdaj o nas, da smo bili ravno v največjih časih najmanjši! Danes ni časa za kritiziranje, ali ima ta ali ona stranka več pravice ali sposobnosti za vodstvo naroda! Združili smo se na načelu absolutne večine, in s tem je dano vse. Posamezne osebe in stranke imajo možnost, da na enakem temeljnem pogoju uveljavljajo svojo potenco. Vsakdo je dobrodošel, za vsakogar je dovolj prilike, da pomaga celoti h koristi. Vojna se navadno računa najmanj dvakratno. Vojna šola daje v malo dneh več spoznavati, nego se moremo v miru naučiti med celo človeško dobo. Mi živimo hitro. Vsi prihajamo poznavalci sveta, in celo mladina pridobiva izkustva starčkov. Iz spoznanja, da je le v edinstvu rešitev, sta nastala češka zveza in narodni odbor. — Glejmo, da ti organizaciji, porojeni sredi krvave svetovne poplave, ostaneta za bodočnost viden simbol češke politične zrelosti! V tej svetovni krvavi poplavi nastaja tudi za nas Slovence neodklonljiva dolžnost, da

ovijem. Kar pridvi silen puh ter mi odnese čepico. Pled ogrnem tudi čez glavo, a pri tem mi očala zdrknejo z oči. Hipoma sem bil do ramen v snegu, zašel sem v — zamet. Videl nisem ničesar, kadilo pa se je okrog mene in pihalo, da je bilo joj... Klical sem na pomoč, a kdo bo slišal to; saj ni bilo nikogar na cesti, pa če bi tudi bil, saj je burja s svojim vrščem in tuljenjem preglasila moj glas! Na vse pretege sem se mučil v snežnem grobu, uporabljajoč do skrajnosti vse svoje sile, da se izkobacim iz njega. Naposled se mi to vendar posreči. Ves izmučen prilezem spet na cesto, ki je bila tu brez snega. In po vseh štirih kobicah ob prazninih naprej. Trdno k tlom prihuljen, ves potan od silnega napora, prilezem po dolgotrajnem borenju do šolskega poslopja. Komaj sem imel še tolikanj moči, da sem odprl duri. Na pol živ pridem v svojo sobo, tu se sredi nje zgredim ter zaspim, kakršen sem bil, nevedoč — še danes — kako in kdaj... Ko se v jutro prebudim, se hitro vzpnem, poravnam urno zgubano svojo obleko ter si zvarim zajtrk.

se pokažemo političsko zrele v smislu gornjih izvajanj poslanca Udržala! Na delo, da ne bo prepozno!

NEMŠKI NATIONALVERBAND.

Nemški Nationalverband razglasa svoj program za preuredbo monarhije ter se je dne 20. t. m. posvetoval na njegovi podlagi o svojem stališču do bodoče vlade. V priobčenem programu zahtevajo trajno zvezo z Nemčijo; srednjeevropsko gospodarsko združenje; tako premembo ustave, da bodo notranji boji v državi omejeni na najmanje, kar je mogoče; tako uvedbo državnopravnega razmerja z Ogrsko, da bo trajala trgovinska in carinska pogodba vsaj 25 let; izločitev Galicije, ki osvobodi državo „neznosne slovanske nadsile“; zagotovitev delazmožnosti državnega zbora; uredbo jezikovnega vprašanja (nadveljavo nemškega jezika in ohranitev enotnega značaja nemških provinc); notranji uradni in občevelni jezik in uredbo jezikovnih pravic drugih narodov v okrajih, koder prebivajo; uredbo šolskih razmer, zlasti določbo, da je dovoljeno snovati visoke šole in jih preurejati in odpravljati le potom zakona, in končno določbo, da se smejo v nemških deželah snovati samo nemške šole.

VAŽNA RAZSODBA UPRAVNEGA SODIŠČA GLEDE PODPOR.

Z odločbo št. 5252/1916 je upravno sodišče na Dunaju razsodilo, da morajo okrajne komisije za preživljanje dati podporo tudi v slučaju, če je vpoklicanec družino ali svojece podpiral samo z majhnim zneskom. Neka mati se je namreč pritožila na upravno sodišče, ker ji je okrajna komisija prošnjo zavrnila, češ, da ji je sin pošiljal na leto komaj po 100 K. — To je za marsikoga važna razsodba, ki morate o njej prizadete obvestiti, da pridejo do svoje pravice!

POLJAKI V ŠLEZIJI.

Poljaki v Šleziji so objavili v svojem glasilu izjavo, ki se v njej izrekajo proti posebnemu stališču Galicije z motivacijo, da bi to posebno stališče pomenilo težko oškodovanje narodnega razvoja v Šleziji živečih Poljakov.

OGRSKI UČITELJI V VOJNI.

V vojno službo je bilo poklicanih na Ogrskem 15.797 učiteljev. Od teh jih je 4448 oproščenih, 2171 jih opravlja vojaško pomožno službo, 9178 jih je na bojiščih in 293 učiteljev je že padlo.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Vodstvo ljudske šole v Srednji vasi v Bohinju 29 K 10 vin.; šolska mladina v Stari Oseli 15 K; učiteljstvo in šol. mladina v Škedenju 30 K; isti 10 K; učiteljski zbor slovenske ljudske šole v Barkovljah 23 K; učenci slovenske ljudske šole v Rojanu 20 K 66 vin.; učiteljski zbor slovenske ljudske šole v Barkovljah 10 K; tovariš Katnik, učitelj CM. šol v Trstu, nabral 200 K! učenci okoliške deške šole v Celju darovali ob III. štajerskem vojaškem dnevu 34 K 92 vin.; šolsko vodstvo v Horjulu 46 K 63 vin.; učenke IV. razreda licejske ljudske šole v Ljubljani 20 K 46 vin.; učiteljstvo slovenske ljudske šole na Vrdu 50 K; šolsko vodstvo v St. Vidu nad Ljubljano 7 K; šolsko vodstvo Vrh sv. Treh kraljev 5 K; učiteljica Ivanka Nagu-Zalokarjeva v Orehovi 12 K; skupaj 513 K 77 vin.

V zadnji številki izkazanih 226 135 K 92 v.
Danes izkazanih 513 „ 77 „

Dostej nabranih 226.649 K 69 v.

Skrbele so me najbolj očala. A glej, dobim jih zatakneje v pledu. To je bila sreča! Ne vem, kako bi sicer šlo v šoli. — Počutil pa sem se povsem zdravega. Prvo poživiljajočo burjo sem torej dobro prebil. Le o čepici sem ob obedu omenil, da mi jo je odneslo. Niso se mi mogli dosti načuditi, da sem jo tako srečno odnesel iz te praske. Burja je ta dan še pihala, a brez snežnega meteža, proti večeru pa se je plegla skoraj povsem.

Čez 14 dni pa mi je donesla v šolo učenec moja izgubljena čepica. Našel jo je za podružnično cerkvijo, kakšnih 20 minut oddaljeno od kraja, kjer mi jo je odnesla hudomušna burja. Tako je bila tudi ta škoda poravnana. —

Človek pa naj nikoli ne precenjuje lastnih moči, zlasti če ne pozna okoliščin, ter naj vedno sluša glas izkušenega domačina!

Slamoste v.

V. VOJNO POSOJILLO.

Učiteljica Helena Levstikova v Dobrni pri Celju 100 K; nadzornik Ivan Nekerman v Trstu 1000 K; učenka Marija Šiška v Ljubljani 100 K, učenka Nada Tavčarjeva v Ljubljani 100 K; neimenovan nadučitelj 200 K; potom šolskega vodstva na Colu pri Vipavi podpisanih 30.800 K; Družba sv. Cirila in Metoda 4000 K; skupaj 36.300 K.

SREDNJE ŠOLE.

Za V. vojno posojilo so podpisali: Realka v Idriji 1000 K; profesor B. Baebler v Idriji, sedaj nadporočnik v vojni službi, 5000 K; podporna društva II. drž. gimnazije v Ljubljani 300 K; skupaj 6.300 K.

Zadnjič izkazanih 39.554 K 11 v.
Danes izkazanih 6.300 „ — „
Dostej nabranih 45.854 K 11 vin.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovaršu“.

Za „Rdeči križ“ itd. 226.649 K 69 v.
III. vojno posojilo 278.748 „ 69 „
IV. „ „ 2.759.338 „ — „
V. „ „ 36.300 „ — „
Srednje šole 45.854 „ 11 „
Končna vsota 3.346.890 K 49 v.

Fran Levec in Fran Hubad.

(Konec.)

Hubad je prišel službovat v domačo deželo šele l. 1895, ko je na izrečno prošnjo naučnega ministrstva prevzel ravnateljstvo moškega in ženskega učiteljskega v Ljubljani. Na Dunaju so mu dali zagotovilo, da pride lahko vsak čas nazaj, ako bi mu v Ljubljani ne prijalo, Hubad pa ni več ostavil Ljubljane, kar dokazuje, da je dobil v središču slovenske zemlje delokrog, kjer se je dobro počutil in kjer je lahko razvijal svojo delavnost — to tem lažje, ker ga je štiti Dunaj ter mu dajal moč njegov vpliv nazgoraj in naspodaj.

Kot gimnazijski profesor je služboval v Ptujju in Gradcu, potem pa je bil pozvan za referenta v naučno ministrstvo, kjer mu je bil sotrudnik rojak dr. Primožič, sedaj deželni šolski nadzornik v Dalmaciji — vljuden in simpatičen mož, postrežljiv pospeševalec slovenskega šolstva.

Dasi je Hubad prebil vsa svoja mlajša leta v tujini, v nemških ali pomembnih krajih, vendar ni njegovo narodno prepričanje nikoli omahovalo ali celo omahnilo iz svetlega okvirja značajnosti: Hubad je ostal Slovenec kot dijak, suplent, profesor, referent, ravnatelj, deželni šolski nadzornik in dvorni svetnik! Vse svoje žive dni je hrepenel pomagati slovenskemu šolstvu do razvitka in napredka. Vse svoje žive dni je objemal slovensko mladino z iskreno ljubeznijo. Bil je od mladosti do zadnjega diha Slovenec z dušo in telesom! Celó njegova vizitka, pripeta na vratih njegovega urada, je govorila, da posluje v tisti sobi slovenska korenina! In ko je stopil v pokoj, ni sklenil rok navzkriž, temveč se je lotil z mladeniškim nvmzom in živahnostjo, s požrtvovalno ljubeznijo dela v enem naših najodličnejših kulturnih zavodov — v „Glasbeni Matici“, ki ga je poklical kot predsednika v svoj odbor. Za pravico in veljavo slovenskega jezika je vedno delal in govoril z neupogljivo močnatostjo in odločnostjo. Stojec na temelju veljavnih določb, je branil zakonito priznane svoboščine slovenske besede nasproti birokratu ali politiku, ki našim narodnostnim težnjam nista naklonjena. Boji sicer mirnega, a v takih primerih razvnetega in neizprosnega Hubada za neoskrnjen značaj slovenskega šolstva niso dvigali viharja v široki javnosti, nego so pomagali resnici in pravici do zmage tam, koder imajo v rokah usodo naše osnovne narodne kulture! In ko bi še mogla govoriti Hubadova onemela beseda z močjo in prepričevalnostjo uradne osebe, tedaj bi nikoli in nikjer v naši deželi ne grešili proti načelu, da se sme glasom zakonitih določb, ki jim še nihče ni vzel veljave, začeti s poukom drugega deželnega jezika šele tedaj, ko je šolska mladina v branju in pisanju v materinem jeziku dovolj izvežbana, kar pa pred tretjim šolskim letom ni mogoče, ako se nečemo izpostaviti nevarnosti, da ne damo mladini temelja, ki je šele na njem mogoča zgradba osnovne in splošne izobrazbe, (Primeri Heinza str. 107. in 111!) Ko bi zmogli Slovenci odlikovanja, bi na Hubadovih prsih visel tudi križec naše častne legije!

Pred Hubadom je bil ravnatelj ljubljanskih učiteljskih Blaž Hrovath, ki je l. 1893. umrl. Vsi, ki smo se izobraževali pod njim, poznamo Hrovatha, kakor bi ga še sedaj gledali pred seboj. Kadar je prišel v razred

namesto blage duše, sedaj že pokojnega Vilibalda Zupančiča, ki je poučeval pedagogiko, na učiteljsko najvažnejši predmet, nam je natančno povedal, katere besede ali celo stavek lahko črtamo v tem in tem poglavju. Sicer nam ni delal krivice. Po Hrovathovi smrti je prevzel začasno vodstvo zavoda izvršni metodik in nasproti dijakom pravičen mož, profesor Viljem Linhart, ki si je kot urednik in izdajatelj vsakoletnega „Deutscher Kalender für Krain“ pridobil sloves stebra kranjskega krainstva. Šolska oblast se dolgo ni mogla odločiti, ali naj Linhart definitivno potrdi na njegovem mestu. Kakšni vzroki, osebe in vplivi so vse odločevali, mi ni znano. Res je, da je prišel l. 1895 v Ljubljano Hubad, a Linhart je odšel kot deželni šolski nadzornik v Gradec, kjer živi še danes, a prihaja vsako leto v dolenske Toplice, kjer se z našim tamkajšnjim tovarišem nadučiteljem Matkom rad spominja tedanjih časov in se z njim razgovarja o bivših svojih učencih.

Hubad se je kot ravnatelj učiteljskega lotil svojega posla z vso resnostjo in energijo. Vajen dela, ga je imel tu čez mero dovolj. Saj ni vodstva zavoda, ki bi imelo toliko različnega in vendar k enemu smotru stremečega poslovanja, nego ga ima učiteljskega, ako hoče biti res vzgojevališče učiteljskega naraščaja. Učiteljskega mora biti nekaka visoka šola, ki pripravlja direktno za bodoči poklic in mora po svojem vodstvu in po svojem učnem osebju dajati gojencem to, česar jim ne more nuditi njegova pomanjkljiva organizacija, ki so se za nje preosnovno učiteljska strokovna združenja, žal, zaman trudila. Pri nastopih, pri poizkusnih lekcijah, na konferencah, na zrelostnih in usposobljenostnih izpitih, pri hospitacijah, na uradnih učiteljskih skupščinah, na šolskem vrtu, v svojem uradu ter v strokovni knjižnici je dobil zadosti prilike in priložnosti, da se je učil sam, da je mogel učiti druge. Pravi, da je Hubad večkrat sedel pozno v noč v svoji pisarnici in študiral. Moral je imeti mož trdno in najboljšo voljo, podžigano od veselja in ljubezni do stvari, da je preko dostojanstva svoje službe dvigal in poudarjal odgovornosti polno ter iz strokovne izobrazbe izvirajočo vzgojevalno stran svojega poklica! Kar je videl in slišal na obeh vadih, to je smatral za zgled in vzor popolne ljudske šole. A na vse ljudske šole v deželi ga ni mogoče prenesti.

Tako teoretično izobražen se je počutil popolnoma v svojem elementu, ko je stopil po Josipu Sumanu na mesto deželnega šolskega nadzornika (l. 1901.), medtem ko je njegovo mesto na učiteljsko prevzel Levec. Začel je z reformami pri ljudskem šolstvu: odprava božičnih počitnic in prostih semanjih dni, odprava odličnjakov pri končnih letnih razredbah, začetek rednega pouka takoj prvo uro šolskega leta, uvedba formalnih stopenj in formuliranih stavkov — to in ono, onako in ovako, česar ni treba niti danes, niti nikoli več ponavljati! Završalo je, zašumelo je, visoko so udarili valovi, preteč temu in onemu — gore so se tresle...

In kakor rečeno: Hubad je imel najboljšo voljo, toda — slabe svetovalce! Ampak toliko moza je bilo v njem, da je moško zagovarjal svoje nazore. Razvila se je živahna polemika za in proti v besedi in pismu. Na eni strani je stal Hubad, na drugi v tej pravdi naš tribun — Viktor Bežek! Poslušali smo predavanja v Narodnem domu v Mestnem domu ob skupščinah S. Š. M., brali smo v „Popotniku“ l. 1903. in 1904. zagovore in ugovore — imeli smo nekakšno pedagoško-didaktično vojno, vojno za načela, ki ni bila brez zanimivosti, ne brez ostrin in udarcev, ki je zahtevala tudi svoje žrtve in je zlasti nas mlajše razvnela do neustrašnega zagovarjanja svojih idej, do brambe pravic in časti slovenskega učiteljskega!

Naša razpaljena kri je zakipela do reakcije. Nismo mogli dovoliti, do bi tisti, ki so se skrivali za Hubadovim hrbtom, cepili na nas polena in na naš račun dlako. Če je bilo v Hubadovih reformah nekaj višjega, znanstvenega, utemeljenega, so majhni ljudje njegove preobrazbe tirali vsekakor predaleč, naravnost do banalnosti in smešnosti, ki sta na eni strani profanirali veličino vzgoje in pouka, na drugi strani pa trtili in ubijali dragoceni čas ter dvigali obliko nad vsebino, način nad uspeh! Ako je mačka lovila miš v skoku, namesto da bi mačka v skoku lovila miš, je bilo s tem uničeno veličastvo formuliranega stavka, in nobeno zagovarjanje ni nič pomagalo: kriv si bil sodbe! — Še celo v dunajski vseučiliški knjižnici nisem iztaknil knjige, ki bi govorila, da pregleduj zvezke šolski mladini na cesti in jo tamkaj izprašuj o tem in onem. — I. t. d. — Niti danes, niti nikoli več besede o tem! Bilo je in ne pride več! —

Ponavljam to zategadelj, da dokažem, kako nujno in potrebno je bilo ugovarjati, in da dokažem, kako moški in plemeniti značaj je bil pokojni Hubad.

V „Učiteljskem Tovaršu“ in v „Slovenskem Narodu“ sem tisti čas priobčil vrsto člankov, ki so izražali mnenje ogromne

večine slovenskega učiteljstva. Da ne bi krivde očitali nedolžnim, sem se pod svoje članke zapisal s polnim imenom, hoteč s tem povedati, da prevzamem zanje vso odgovornost. Kakor so ti članki zbudili na eni strani zadoščenje, tako so povzročili na drugi strani zamero. Pravda je dospela do viška — tla so postala vroča.

Koncem šolskega leta 1902/3 je bila razpisana na mestni nižji realki v Idriji služba učitelja ravnokar ustanovljenega pripravljalnega razreda. Prosil sem za to službo, jo dobil in jo začetkom leta 1903/04 nastopil kot prvi učitelj imenovanega razreda. V letu 1903. — v velikih počitnicah — se je izvršila v deželnem šolskem svetu na Kranjskem izprememba: razdelili so nadzorstvo srednjih in ljudskih šol ter imenovali Levca za deželnega šolskega nadzornika, ki je prevzel ljudske šole, Hubad pa je obdržal srednje šole. In ker je bil moj razred priključen srednji šoli, me je dobil v roke — Hubad! Radoveden sem bil, kako se bova pogledala, ko si prvič stopiva nasproti. To se je zgodilo začetkom meseca grudnia. Hubad je bil v mojem razredu zdržema tri ure. Na konferenci me je obdelal tako temeljito, da mi je prihajalo vroče. Pred seboj je imel polo papirja, na tem papirju pa so bili napisani moji — grehi. Hudo je tolkel po meni. Mislim sem si: „Fant, tak pa le nisi! Zdaj se odreži ali pa nikoli!“ Bila je nevarnost, da vsaj mojemu razredu ne priznajo pravice javnosti, ako obvelja nadzornikova sodba. In moja čast! In moja eksistenca! Bogle, nisem štedil z besedami. Odgovarjal sem mirno, z dokazi zavračal očitke za očitkom. Ko sem bil gotov, je vzel Hubad v roko svinčnik in je z njim potegnil debelo črto po usodni polji ter dejal: „No, dobro! Pa ne bomo tega postavili v zapisnik!“ Tako sva se možato pomenila in poravnala. Spoznal sem, da je Hubad cenil odkritost in odločnost ter da je bil dostopen nasprotnim nazorom. Od takrat mi je bil naklonjen, kar je večkrat posvedočilo z uslugami, ki mi je bil z njimi na razpolago, kadarkoli sem potrkal na njegova vrata.

Vihar se je poglobil. Levce je vravnal ljudsko šolstvo na podlagi svojih bogatih izkušenj; pretirane zahteve formalnega značaja so padle v koš, dobili smo božične počitnice v starem obsegu nazaj — Levčeva avtoriteta je bila jačja od podpisane papirja, o čemer pa sem govoril že zadnjič. Prišle pa so druge nadloge in težave, ki so nas trle vse do današnjega dne, a nas niso potirle. Vem le toliko, da se je tako Levčeva kakor Hubadova simpatija obrnila na našo stran in je ostala na naši strani, dokler nista moža umrla.

Kako je Hubad gospodaril na polju našega srednjega šolstva, o tem ne pristojna sodba meni. Govorim le o tem, kar sem videl sam. Zato pa smem trditi, da mu je bila idrijska realka, po svojem ustroju in učnem jeziku najizrazitejši naš slovenski srednješolski zavod, najbolj na srcu. Da je bila nižja realka razširjena v višjo ter končno podržavljena, to pripisujemo v veliki meri Hubadovi zaslugi. Naši „prijatelji“ so bili v dvomu, da se to posreči. Tudi zaradi mene so bili v skrbeh. Eni so me pošiljali v Dalmacijo, drugi so me kratkoma postavljali na cesto. Toda vse se je izteklo in se izteče dobro in prav, zakaj logika zgodovine senkcionira prejšnjo pravilnost ravne poti! („Information“).

Dokler je bila realka v Idriji še mestni zavod, je prihajal Hubad k nam redno vsako leto že meseca decembra, tako okrog 4., ko je tu lokalni praznik sv. Barbare. Ostajal je pri nas navadno po ves teden. Nadzoroval je vestno in temeljito vse razrede, vse učitelje in vse predmete. Napraviti je moral brž ob začetku šolskega leta svoje poročilo, ki je bilo od njega odvisno, ali dobi zavod pravico javnosti ali je ne dobi. Šlo je vsako leto brez zadržka — dokaz, da je bila dolžnost storjena v polni meri. Zavod je bil nov lep: Poslopje moderno, čedno, vabljivo, oprava elegantna, vsi kabineti in obe knjižnici brezhibno urejeni in bogato založeni, razredi ne prenapolnjeni, naši uspehi dobri, disciplina v redu, harmonija v učiteljskem zboru naravnost vzorna, poslovanje ravnateljstva točno in korektno — tako je šola sprejemala leto za letom nadzornika Hubada.

Tista leta sem jaz poučeval na zavodu petje, dijaki sami so sestavili orkester. Dobili smo kako pripravno igro — nekaj sem jih napisal sam — pa smo se vadili in učili, da je bilo veselje. In na praznik 8. grudnia smo napravili koncert z gledališko predstavo na korist Dijaškemu podpornemu društvu. Vsake take priredbe se je udeležil tudi Hubad in je imel za to, kar je videl in čul, vedno pohvalno besedo, ki je bila dijakom v veselje in ponos.

Bili so lepi časi neprestanega dela, idealnega soglasja in bogatih uspehov, pa tudi priznanja, kar naposled ni postranska stvar, ker je treba učeči se mladini dvigati voljo ter razvijati in utrjati energijo. Kar je videl Hubad zunaj in znotraj šole, to je

napravljalo nanj najpovolnejši vtisk, zato je umljivo, da je bil idrijski realki posebno naklonjen ter jo je negoval in pospeševal kolikor je bilo v njegovih najboljših močeh. Bil je idrijski realki in s tem mestu Idriji, ki je za svoj zavod žrtvovala stotisoče, v resnici prijatelj.

Ocenjevanje dela, ki ga je pokojni Hubad z uspehom objavljajal na literarnem, zlasti na jezikoslovnem polju, ne sodi v ozke meje tega nekrologa, ki sem ga takisto posnel iz svojih spominov nanj. Ko so izšle njegove, oziroma Schreinerjeve Čitanke za ljudske šole, je ta list obširno pisal o njih. Deloval je Hubad tudi v mladinskem slovstvu ter je dajal svojim spisom te vrste patriotično in narodnopravilčno vsebino. Nekaj teh Hubadovih knjig je izdala CMD. Ko sem ga malo pred vpokojitvijo po opravih obiskal v njegovem uradu, sva brž po končanem pogovoru začela razpravljati o našem mladinskem slovstvu. „Kako gre v teh časih in razmerah z vašo tiskarno?“ me je vprašal. — „Nič hudega! Ko bi nam vojna ne porabala skoro vseh uslužbencev, bi ne bilo nobenih skrbi. Ampak težave so, ker nima kdo delati,“ sem odgovoril. Potem mi je razodel, kake načrte snuje glede na mladinsko našo književnost, ki naj podaja našemu naraščaju strokovne izobrazbe in jo usposobi za življenje. Veselil se je svoje vpokojitve tudi zato, da bo mogel te načrte uresničiti, računajoč pri tem na pomoč „Učiteljske tiskarne“. — Ni mi znano, koliko načrtov je izvedel v dveletni dobi svojega pokoja, a značilno je za Hubada, da je hotel večer svojega življenja posvetiti izobrazbi slovenske mladine, kakor je mislil nanjo takrat, ko je začel mlad in krepak mož delovati za nje vzgojo in pouk. Z ideali resničnega slovenskega rodoljuba je stopil na pot svojega življenja, z njimi je legel v grob. Naša skrb bodi, da dediščino otmemo in z njo obdarujemo tiste, ki jim je namenjena!

* * *

Levec in Hubad sta se z lastno silo pospela do mest, ki sta jih zavzemala v slovenskem kulturnem svetu. Na čelo našega šolstva ni ju postavila nikakršna protekcija in nobena politiška moč, ki dostikrat ne vpraša niti po zmožnosti ali usposobljenosti, niti po stvarnih vzlogih, temveč ji je dovolj, da uveljavi svojo trmo. Ni vselej sreče in blaginje, kadar delujejo politiške sile; posebno velja to z ozirom na šolstvo.

Levec in Hubad sta imela svoje napake, kakor jih imamo vsi, ki živimo človeško življenje. Toda pred pogrski stoji dobrota, sila duha, plemenitost srca in iz njih izvirajoča dejanja, ki jim odkaze pristojno mesto vrednosti in časti kulturna zgodovina naroda! V vsaki kulturni zgodovini pa stoji poglavje o šolstvu na odličnem mestu — tako tudi v naši! In čim manjši in šibkejši smo v primeri z drugimi svetovnimi narodi, tem škropuloznejši bi morali biti ob izbiro mož veljakov, ki s svojo izrazitostjo, iniciativo, duševno silo in značajnostjo pišejo nova poglavja v našo kulturno povestnico ter kažejo pota in sredstva, ki po njih in z njimi odpiramo svojemu narodu vstop na široko polje uspešnega tekmovanja z vsemi drugimi kulturnimi plemeni!

To je, kar moramo hoteti vsi Slovenci iz ljubezni do naroda in njegove bodočnosti! Ako bi pa pred stvarnost, skupnost in celoto postavljali kaj drugega iz kateregakoli nebitvenega, nestvarnega ali celo samopasno-upornega vzroka in povoda, potem se ne bomo smeli čuditi, in ne bomo smeli jokati, ako nas izobraženejši in samozavestnejši, in zato silnejši sosedje zmeljejo v kulturni tekmi, ki je — vojna bodočnosti!

E. G a n g l.

Naše obrtno-nadaljevalno šolstvo in njega reforma.

I. Obrtno-nadaljevalne šole imajo namen, da pospešujejo izobrazbo obrtnih, tvorniških in trgovskih vajencev. Po našem obrtnem redu morajo vajenci obiskovati obstoječe splošne obrtno-nadaljevalne šole, (oziroma pripravljalne tečaje) kakor tudi strokovne nadaljevalne šole, dokler ne dosežejo popolnoma učnega smotra. Ako šolski prostori in druge okoliščine dopuščajo, smejo tudi pomočniki in samostojni obrtniki obiskovati te šole. Na zahtevo pomočnika, ki še ni izpolnil 18. leto, mu mora obrtnik dovoliti potrebni čas za obisk obrtno-nadaljevalne šole.

Šolski pouk na teh šolah traja vobče 2 do 4 leta, in sicer skozi 7 do 8 mesecev na leto in s 6 do 10 tedenskimi urami.

V času svetovnega prometa je povsem umljivo, da si mora obrtnik vsestransko popolniti svojo strokovno izobrazbo. Za praktično strokovno izobrazbo našega obrtniškega naraščaja ima v prvi vrsti skrbeti

učni gospodar. Obrtnik, ki nima potrebne strokovne znanosti, da bi mogel skrbeti za praktično izučbo vajencev in ki po uredbi in načinu svojega obratovanja tega ne more storiti, tak obrtnik po sedaj veljavnem obrtnem redu ne sme imeti vajencev. Vendar tudi najboljši učni gospodar ne more vajenca priučiti vsega, kar ta pozneje neobhodno rabi. V ta namen so se ustanovile obrtne šole. Te naj izpopolnjujejo v svojih enoletnih pripravljalnih tečajih znanje manj izobraženih vajencev v učnem jeziku, v pisanju, računanju in risanju, v svojih dveh do treh razredih pa poučava obrtne vajence teoretično in kolikor mogoče tudi praktično v obrtnem spisu, obrtnem računstvu, obrtnem zakonoznanstvu in strokovnih vedah.

Obrtno-nadaljevalne šole so ali splošne ali strokovno obrtne nadaljevalne šole. V prvih so vajenci vseh v šolskem okolišu zastopanih obrti združeni, kar je razlog, da je pouk v takih šolah bolj teoretičen in le deloma prirojen praktičnim potrebam posameznih obrti, kvečjemu da obstaja nekaj večji razloček v pouku med trgovskimi vajenci, ki ne rabijo v toliki meri risanja, in pa med rokodelskimi vajenci. V krajih kjer ni dovolj vajencev ene in iste stroke, se more pač edinole splošna obrtna nadaljevalna šola ustanavljati, zakaj tudi ta v izdatni meri skrbi za vajencevo obrtno izobrazbo.

V krajih, kjer je ena obrtna stroka, oziroma so sorodne obrtne stroke v večjem številu zastopane in je število vajencev v dotičnih obrtih nad 20 do 30, tam naj se pa rajše ustanavlja strokovna obrtna nadaljevalna šola. Na Kranjskem obstajajo strokovne obrtne nadaljevalne šole le v Ljubljani, in sicer ena za trgovske obrti, ena za stavbne obrti, ena za mehanično-tehnične obrti in ena za umetne in oblačilne obrti. Na Primorskem sta dve strokovni obrtni nadaljevalni šoli s slovenskim učnim jezikom, in sicer v Gabrovici za zidarje in v Nabrežini za kamenarje.

V Št. Vidu nad Ljubljano je z onodno obrtno nadaljevalno šolo združen poseben razred za tiskarske pomočnike. V Zagorju ob Savi pa se za steklarje vrši poseben triurni pouk na teden.

Ko po vojni nastanejo zopet redne razmere, ne bo treba le skrbeti, da že obstoječe obrtno-nadaljevalne šole prično zopet z rednim šolskim poukom, temveč da se tudi še ustanove nove obrtne nadaljevalne šole.

Na Kranjskem bi bilo v prvi vrsti treba, da se v Ljubljani ustanove še obrtne nadaljevalne šole za gostilničarske, pekarske in slaščičarske ter za mesarske vajence. Jesenice na Gorenjskem se izredno hitro razvijajo, ker leže na narodno-gospodarskem jako važnem križišču, ozir. razvopit prometnih črt Beljak (Celovec) - Karlovac in Beljak (Celovec) - Trst in imajo razvito železno industrijo. Poleg Ljubljane je to edini kraj na Kranjskem, ki ima mnogo pogojev za razvoj v večje mesto. Vkljub temu pogršajo Jesenice obrtne nadaljevalne šole, akoravno bi v tem kraju ne morala biti le obrtno-nadaljevalna šola, temveč tudi kaka državna obrtna šola mehanično-tehnične stroke, oziroma vsaj podružnica ljubljanske državne obrtne šole.

Tudi v drugem oziru trpi naše obrtno-nadaljevalno šolstvo. Obrtno-nadaljevalne šole se imajo namreč boriti z velikanskimi finančnimi težkočami, ker žive takorekoč le od prostovoljnih podpor, a ni nobenega zakona, ki bi določil, kdaj in kje se naj ustanavljajo te šole, kako naj bodo urejene in na kakšen način naj se krijejo stroški za njihovo vzdrževanje.

II. Na Dolenjem Avstrijskem in Solnograškem imajo posebne zakone o obrtnih-nadaljevalnih šolah, in bi bil poseben tozadevni solnograški zakon za naše razmere pripraven. Naj navedem par važnih določb solnograškega zakona o obrtnih nadaljevalnih šolah.

Po tem zakonu se mora ustanoviti splošna obrtna nadaljevalna šola, kadar se nahaja v kakem kraju, oziroma bližnjih krajih v okolišu 3 km tekom treh let najmanj 20 vajencev, ki imajo priliko obiskovati druge obrtne-nadaljevalne šole. Posebne strokovne obrtne nadaljevalne šole ali pa vsaj strokovni oddelki na splošnih nadaljevalnih šolah naj se ustanavljajo, kadar so na razpolago za strokovni pouk potrebni prostori, učila in učne osebe, a na vsak način se mora to zgoditi, kadar je 30 vajencev iste obrti, oziroma sorodnih obrti. Za slučaj, da bi se take strokovne nadaljevalne šole ali strokovni oddelki ne mogli ustanoviti, naj se po možnosti uvede strokovni pouk v skupinah. Tozadevno bi bilo želeto, da se solnograški zakon izpopolni z določbo, da se mora strokovni pouk po skupinah vršiti, kadar znaša število učencev iste obrti ali sorodnih obrtov najmanj 20 in da se nasprotno vajenci, ki z ozirom na potrebe svoje obrti ne rabijo pouka v gotovih predmetih, oproste dotičnega pouka. Zakon bi se tudi moral izpopolniti s predpisi o ustanovitvi vzporednic. Potrebno je namreč, da se bodisi v pripravljalnem raz-

redu bodisi v rednih letnikih ustanove vzporednice, kadar prekorači število učencev enega razreda 40. Pri pouku v risanju in drugih učnih predmetih, ki zahtevajo poučevanje posamič, ne sme biti nad 30 učencev v enem razredu.

Solnograški zakon pogrša tudi določbe o pripravljalnih razredih, in vendar so taki predpisi nujno potrebni, zakaj mnogo vajencev pride s kmetov in ne more slediti pouku v obrtnih-nadaljevalnih šolah. Na Slovenskem so se zaradi tega tudi povsod pri obrtnih nadaljevalnih šolah ustanovili pripravljalni razredi. Ako bi se na Kranjskem sklenil sličen zakon, bi se moral v njega sprejeti tudi predpis, da se ima za one vajence, ki niso dosegli učnega smotra ljudskih šol in ki ne bi mogli slediti pouku v obrtnih nadaljevalnih šolah, po potrebi ustanovi pri nadaljevalni šoli enoletni pripravljalni razred. V tem razredu bi se poučevali vajenci v učnem jeziku, v pisanju, računanju in risanju.

Ne gre le za vprašanje, kdaj in kje naj se ustanavlja obrtna-nadaljevalna šola, temveč tudi za kritje vzdrževalnih stroškov. Na Solnograškem tvori okoliš obrtne nadaljevalne šole poseben šolski okraj in razpolaga vsak tak eno ali pa tudi več sosednjih bližnjih občin obsegajoči okraj s posebnim zakladom za obrtne nadaljevalne šole. Iz tega zaklada se krije večina stroškov za vzdrževanje v šolskem okolišu se nahajajoče, oziroma se nahajajočih nadaljevalnih šol. V prvi vrsti se imajo javna šolska poslopja in učila ter šolska oprava dotičnih javnih šol uporabljati. Ako obsega okoliš nadaljevalne šole več občin, takrat morajo sosedne občine povrniti primeren del za nastanitve, za kurjavo in razsvetljavo naraslih stroškov občini šolskega kraja. Kakor smo videli, trpija stroške za obrtne-nadaljevalne šole občina, kjer se šola nahaja, in pa zgoraj omenjeni šolski zaklad. Ta šolski zaklad se pa sme pod gotovimi pogoji tudi uporabljati za ustanovitev vzdrževanje in podpiranje vajenskih domov, vajenskih zavetišč itd., nadalje za strokovno izpopolnitev učiteljev na obrtnih-nadaljevalnih šolah. Kako važno bi bilo za nas, ako bi imeli vsaj v večjih krajih vajenske dome, ki bi bodisi brezplačno, bodisi proti nizki odškodnini dajali vajencem stanovanje in hrano in pa zavetišča, kjer bi se vajenci ob nedeljah in praznikih v svojem prostem času odpočili in duševno izobraževali.

Po solnograškem zakonu se stekajo v šolski zaklad: 1. doneski za učila; 2. prispevki države in pa morebitne prostovoljne podpore obrtnih združenj itd. Ker ti zneski seveda ne zadostujejo za pokritje vzdrževalnih stroškov, se ostali del teh stroškov porazdeli, da trpi dežela 50 %, občine šolskega okraja 10 % in 40 % celota onih obrtnikov v solnograški vojvodini, ki morajo prispevati k trgovski in obrtni zbornici. Teh 40 % plača pravzaprav trgovska in obrtniška zbornica, a jih pobira potom doklad k pridobnini.

Na Kranjskem ni bilo nobenega zakonitega ključa za porazdelitev vzdrževalnih stroškov, in so pred vojno znašali ti stroški na leto približno 73.000 kron. Porazdelil se je ta znesek naslednje:

24.500 K je plačala država kot redno in 7500 K kot izredno podporo;
1200 K so znašali šolski dohodki;
11.000 K je plačal deželni odbor;
4.000 K trgovska in obrtniška zbornica;
14.000 K so dale občine;
4000 K zadruga in razni drugi faktorji;
7000 K je bilo nepokritih.

Razvidno je tedaj, da so znašali državni prispevki in šolski dohodki okoli 33.000 K in da je od ostalih 40.000 K trpela dežela približno 28 %, trgovska in obrtniška zbornica 10 %, občine 35 %, razni faktorji 10 %, in bil je znesek 17 % še nepokrit. Za slučaj, da bi se na Kranjskem stroški za vzdrževanje porazdelili po istem ključu kakor na Solnograškem in bi se državna podpora izplačala v istem merilu kakor sedaj, nadalje če bi se z ozirom na ustanovitev novih obrtnih nadaljevalnih šol, z ozirom na povišanje plače itd. celokupni stroški zvišali na 10.000 K, potem bi se ti stroški porazdelili naslednje: 45.000 K država, 1000 K šolski dohodki, 27.000 K dežela, 5400 K občine, 21.600 K trgovska in obrtniška zbornica.

Popolnoma nova je uvedba posebnega deželnega šolskega sveta za obrtno-nadaljevalne šole na Solnograškem. Ta šolski svet sodeluje pri izvršitvi določb solnograškega zakona o obrtnih-nadaljevalnih šolah in je obenem strokoven svet deželne vlade v vseh zadevah, ki se tičejo obrtnih-nadaljevalnih šol. Člani tega sveta so: 1. po en zastopnik pristojnih ministrstev; 2. dva zastopnika deželne vlade; 3. dva zastopnika deželnega odbora; 4. en zastopnik nadškofijskega ordinariata; 5. nadzornik obrtnih-nadaljevalnih šol; 6. predsednik trgovske in obrtniške zbornice, oziroma njegov zastopnik; 7. zastopnik mesta Solnograd; 8. dva od deželne vlade, dogovorno z deželnim odborom imenovana voditelja obrtnih-nadaljevalnih šol mesta Solnograd; 9. dva zastopnika učiteljev

in voditelj obrtnih-nadaljevalnih šol v ostalem delu kronovine, ki se izvolita iz srede; 10. ravnatelj obrtnega pospeševalnega zavoda in končno 11. zastopniki obrtnega in trgovskega stanu, ki jih volijo obrtne zadruge, oziroma zveze obrtnih zadrug in pa solnograški odsek zveze industrialcev.

Ker so na Kranjskem deloma druge razmere, bi se moral seveda tak svet obrtnih-nadaljevalnih šol primerno drugače sestaviti. Omenim naj še, da so na Solnograškem izvzete od tega zakona one obrtne-nadaljevalne šole, ki so priklopljene državnim obrtim, oziroma strokovnim šolam. To je povsem naravno, ker so te šole neposredno podrejene c. kr. ministrstvu za javna dela. Pri nas na Kranjskem je kočevska obrtna-nadaljevalna šola zvezana z državno strokovno šolo za mizarstvo v Kočevju, dočim so razne obrtne-nadaljevalne šole v Ljubljani neodvisne od ljubljanske državne obrtne šole. Seveda je želeli, da se iz strokovnih kakor tudi finančnih razlogov slično kakor v Kočevju tudi v gotovo važnejši Ljubljani priklopijo obrtne-nadaljevalne šole obrtni šoli.

Steska.

Razpis učiteljskih mest na Štajerskem.

O tem predmetu se bavi že v zadnjem „Uč. T.“ neki tovariš in je mnenja, da se naj učiteljska mesta ne razpišejo med vojno, ter podpira to svoje mnenje s primeri, ki so pa tu in tam vendar nekoliko pretirani.

Tovariš je mnenja, da bi se potegovali za razpisana mesta večinoma tovariši, ki imajo že sedaj boljša mesta in ki se jim že itak „dobro godi“. Jaz pa mislim, da isti, ki imajo že sedaj boljša mesta, se ne bodo radi selili že zaradi stroškov nečravnosti bi ti stroški pač nikjer ne znašali „najmanj 2000 K“ — kakor trdi pisec v zadnjem listu. Saj se vendar ne bo potegoval nobeden za kako mesto kje na Rusko Poljskem! Kdor pa bi imel toliko različnega inventarja, da bi rabil samo za selitev 2000 K, tak tovariš se pa zanesljivo ne bo potegoval za nobeno mesto!

Takih učiteljev pa, ki se jim v teh časih „dobro godi“, je pa — po mojem mnenju — prokleto malo, in taki ne bodo delali drugim mnogo zaprek pri kompetenci, zakaj kjer se meni godi dobro, tam tudi ostanem in od tam ne bom silil drugam. Iz hudobije ali zaradi tega, da bi delal drugim nalašč škodo, pa vendar ne bo noben človek kompetiral. — Kar se pa še selilnih stroškov tiče, se pa ti tudi neposredno po vojni ne bodo za toliko znižali, da bi bil to sedaj vzrok za nerazpis mest.

Res pa je, da bi mobiliziranci trpeli precejšno škodo — posebno vojni ujetniki. Za take pa naj vsak okraj rezervira nekaj boljših mest — saj vendar ve vsak okr. šol. sv. za take — in tako bi se že dalo zenačiti. Sicer bo pa še dovolj mest ostalo nezasedenih, kakor je razvidno iz sledečega!

„Doma“ je le malo učiteljstva, ki bi se brez vzroka, in sicer tehtnega, rado selilo. Starejši, ki so izven vojaške obveznosti, bodo čakali na svojem mestu zasluženega pokoja, ki ni več daleč. Če je pa še kak mlajši tovariš doma, je pa ali invalid — ali je pa oproščen. Če je invalid, si tudi zasluži nekaj boljšega, če je pa oproščen, pa bodi uverjen, da ne bo silil drugam, kjer ne bo imel iste ugodnosti! Mest bo torej za učitelje-vojake še vedno dovolj! In če je veljalo, da so razpisali učiteljska mesta na Kranjskem, Nizjem Avstrijskem i. t. d. in da razpisujejo tudi povsod srednješolska mesta — bi, mislim, veljalo to tudi za nas štajerske ljudskošole! Saj so vendar tudi v drugih deželah in „celo na srednjih šolah“ ljudje, ki nekaj mislijo in delajo v prid bodočnosti in v prid ter korist šole!

Pa še nekaj, dragi tovariš! Ker ne smejo razpisati učiteljskih mest, krajni in navadno tudi okr. š. sv. pa ne marajo večnih substitucij in suplentinj, pa razpišejo kratkoročno mesto, kjer je bil vedno učitelj — za učiteljico. Tako so začeli pri nas v novejšem času precej praktimirati. Ali ni tudi tako mesto izgubljeno ne le za mobilizirance, ampak tudi za učitelja nevojaka? Torej učitelju ga ne privoščiš, pač pa prav mirno gledaš, ko sede na tako mesto učiteljica — in za vedno je izgubljeno za učitelja. Tako se izpodrivamo sami!

In pogledimo provizorične učitelje! Mnogo je takih, ki so že 5 — 8 let provizorični in ne morejo postati definitivni zaradi nerazpisa učiteljskih mest. Ali ti ne trpijo zaradi tega? Manjšo plačo, leta se jim ne štejejo — kakor bi se jim drugače — lahko jih porivajo semintja, kakor hočejo i. t. d. Ali ne pomisliš, dragi tovariš, da je takemu provizoričnemu učitelju — ki ima že 4 - 6 let usposobljenostni izpit — hudo, ko vidi, da mu pred nosom odgrinja lepo mesto učiteljica, ki je šele novembra let. l. napravila izpit?

Če se že mesta ne razpišejo, se mora vendar urediti stvar s „starejšimi provizoričnimi učitelji“, da se jih imenuje za definitivne! Drugače trpijo dovolj škode primerno z učiteljskimi in to ima posledice vedno — bodisi pri kompetencah — ali pri prehodu v višjo stopnjo, pokoju i. t. d. In če se ne razpišejo mesta učiteljev, se mora vsaj doseči to, da se ta mesta ne izpolnijo z učiteljicami. Če moramo čakati mi, naj še čakajo tovariši!

Na vsak način se mora ta zadeva rešiti! Ali bi ne mogla v tem oziru ničesar doseči „Zveza“ v zvezi z „Lehrerbundom“? Naj bi se vsestransko pretreslo in potem delalo! Ne vse pustiti mirnemu, ozir. nemirnemu in počasnemu toku časa in šolskih oblastij! To večno supliranje, substituiranje in razno drugo hiranje na šolskem polju ter v škodo ali korist poedincem mora enkrat prenehati! Tovariš, ki je za to, da se razpišejo mesta.

USPOSOBLJENOSTNI IZPIT ZA GOSPODINSKE UČITELJICE.

Po naredbi c. kr. ministrstva za javna dela z dne 24. novembra 1916 št. 72.333, morajo učiteljske kandidatkinje za kuharske in gospodinske šole napraviti zrelostni izpit od leta 1917 naprej le na izobraževališču za gospodinske učiteljice na kuharski šoli gostilničarske zadruge na Dunaju ali pa na izobraževališču za gospodinske učiteljice društva „Vesne“ v Brnu na Moravskem. Za naprej se bodo morale torej tudi kandidatkinje iz naših krajev na enem teh zavodov izobraževati za gospodinsko-učiteljski poklic.

Nova vlada.

Dunaj, Božič 1916.

Novo ministrstvo je sestavljeno tako-le: Ministrski predsednik in poljedelski minister: grof Clam-Martinic; notranje ministrstvo: baron Handel; finančni minister dr. pl. Spitzmüller; justično ministrstvo: baron Schenk; trgovinsko ministrstvo: dr. Urban; nemški minister-krajan: dr. Baernreiter; delavsko ministrstvo: baron Trnka; naučno ministrstvo: bar. Husarek; železniško ministrstvo: baron Forster; domobransko ministrstvo: baron Georgi; gališko ministrstvo: dr. pl. Bobrznyski. — O programu nove vlade poročajo uradno: V resnem času so bili sedanji vladi izročeni posli. Prevzela jih je s čutom velike odgovornosti, ki jo mora nositi Vzpostavitev popolnih ustavnih razmer, ustvaritev potrebnih predpogojev za to, izravnanje potov za parlament — to bo visoki smoter vlade. — Med prvimi naloga mi vlade se nahaja sklep pogodbe med obema državama monarhije glede njih gospodarskega razmerja ter pripravljanje ožjih gospodarskih odnosov napram Nemčiji. Parlamentu se bodo predložile te združene zadeve ter trgovinske pogodbe, ki naj se sklenejo z drugimi državami, svoj čas v odobrenje. — Politiška in gospodarska konsolidacija Avstrije, strnitev sil vseh v državi živečih narodov, rešitev velikih socialnih nalog, ki so zaradi vojne pridobile na pomenu, izpopolnitev ljudske vzgoje v smeri splošne izobrazbe, pravstvene utrditve doraščajoče mladine in utrditve državljankega mišljenja, zavoljo vojne potrebna nova ureditev državnega gospodarstva, lečenje ran vojne ter zopetna zgradba razdejanega in vse polno drugih vstajajočih nujnih vprašanj stavijo do vlade in parlamenta v bodočnosti največje zahteve. — Nepozabljeni naj bodo naši za obrambo domovine boreči se vojaki, za katere bijejo v Avstriji vsa srca in za katerih invalide in zaostale skrbeti smatra vlada za svojo sveto dolžnost. — Vlada se ne obotavlja označiti splošne smeri, v katero hoče pravična napram vsem narodom monarhije kreniti, zavedajoč se da potrebuje sodelovanja vseh onih, ki jim je bodočnost Avstrije pri srcu.

„Arbeiter-Zeitung“ piše o novem ministrstvu, da je to ministrstvo koalicijsko desnice gosposke zbornice z nemškim Nationalverbandom. Nova vlada je izbira nebirokratov, mož tekočimenovalnega praktičnega življenja, in birokracija se jim bo, podpirajoč jih, podrejala; socialno je vlada strogo nasprotje Stürgkhove vlade, političsko popolnoma drugačna, kot jo je hotel Spitzmüller; nacionalno pa tudi nasprotje onega, kar so govorili, da namerava Spitzmüller. Končno pravi imenovani list: „Odgovornost napram ljudstvu je za novo vlado prevzel nemški Nationalverband in jo tudi nosi; to hočemo ugotoviti in tega se bomo držali.“

Princ Konrad Hohenlohe, doslej skupni finančni minister in prej namestnik v Trstu, je od cesarja Karla imenovan za njegovega prvega najvišjega dvorjanika

Pristopajte kot člani k „Rdečemu križu“!

Književnost.

Koledar (Vestnik) XXXI. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1917. — Izdalo in založilo vodstvo. — Cena 1 K 20 vin. — v Ljubljani. Tisk „Narodne tiskarne.“ 1916 — Za običajno koledarsko vsebino je uvrščen razpredelak „Narodnemu delu“, ki govori na prvem mestu o devetdesetletnici Luke Svetca. Opisano je življenje Antona Poljšaka, ki je ostavil C. M. D. vse svoje imetje, vredno nad 30000 K. — Leposlovne vsebine je Meškova črtica, Odpusti! — O delek, Vojne in druge smrtno žrtve v vrstah D. C. M. — je posvečen našim C. M. pokojnikom. Tu čitamo tudi imena za Družbo zaslužnih in od vojne vihre uničenih slovenskih učiteljev, ki so: Anton Turk, Rado Meršek, Julijan Gerdol in Justin Arhar. — V sestavku „Stoletnica dveh odličnih Slovencev“ se spominja Družbeni potovalni učitelj Ante Beg Davorina Trstenjaka in Andreja Pirnata. — Zanimiv je članek ing. Janka Mačkoviča, Narodnosti na Primorskem po prvem uradnem raziskovanju pred 70 leti. — Na zaključku tega razpredelka je tovariša Cirila Petrovca spis, Otroci namesto odraslih. — Navmes so priobčene pesmi Manice Komarove, Josipa Jurca in Ksaverja Meška. — Naslednji razpredelak govori o gmotnem in šolskem stanju ter o delovanju naše šolske družbe. — Koledar zaključuje oglaš. — Tudi letošnji koledar C. M. D. je prava in pristna slovenska knjiga, ki bi ji morali odpri pot v vsako slovensko hišo in v vsako slovensko rodovino. Ona je priča naše požrtvovalnosti, naših bojov in naporov za rešitev, vzgojo in pouk slovenske mladine! Naj bi nihče ne preslišal poziva Družbenega vodstva, ki se glasi: „Naša glavna obrambna postojanka je in ostane naša šolska Družba sv. Cirila in Metoda; zanjo postavimo baš sedaj svoje skrajne sile!“ — Težko je to ob naših ogromnih žrtvah, ki jih zahteva od nas sedanji čas! toda mora biti, ker hočemo Slovenci lepše živeti v bodočnosti, nego smo živeli v preteklosti!

Pedagoški Letopis za leto 1915. XV. zvezek. Na svetlo daje Slovenska šolska Matica v Ljubljani. — Uredil H. Schreiner. — Ljubljana 1916. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. — Str. 94. — Imenovani Letopis obsega nastopne članke, oziroma poročila: 1. Sodelovanje slovenskega učiteljstva v svetovni vojni. Sestavljen je to našo vojno in smrtno kroniko s spretno roko Jos. Schmoranzera. Delo seveda ni popolno, ker obsega poročilo vojno dobo do konca l. 1915. Natančno bo mogoče govoriti o tem poglavju šele po vojni, ko bo S. Š. M. pač poskrbela, da izide o tem sodelovanju slovenskega učiteljstva posebno delo (knjiga) z natančnimi podatki in s slikami zaradi vojne padlih ali umrlih naših tovarišev. — 2. Mladinsko skrbstvo, oziroma mladinska zavetišča strokovnaško instruktivno in z vnmajočo ljubeznijo obravnava ravnatelj in predsednik H. Schreiner, ki govori z enako skrbjo, stvarnostjo in objektivnostjo o načelnih in splošnih vprašanjih, kakor o posameznostih in detajlih. — 3. O delovanju S. Š. M. v l. 1915 podrobno poroča družbeni tajnik prof. M. Pirc, 4. del pa zavzema imenik upravnega odbora in društvenikov ter zaznamek dozdev izdanih in založenih knjig S. Š. M. Imenik in zaznamek je s priznano spretnostjo in natančnostjo sestavljen blaginjak tovariš Jakob Dimnik. Imenik se je jako, preveč skrčil, saj šteje S. Š. M. sedaj le 761 članov. Vojna jo je hudo udarila. Treba bo zopet mnogo novega dela in žrtvovanja, da pridemo na prejšnjo višino in preko nje! — Poleg Bežkovega „Občnega vzgojstva“, ki smo o njem že obširno govorili, je Pedagoški Letopis knjižni dar naše ljube S. Š. M. za l. 1915. Ob skromnih sredstvih nam je dala dovolj, ker sta obe knjigi lepi po obliki in bogati po vsebini. Pa — naši sta!

Delajte za čim lepši uspeh V. vojnega posojila! O uspehih nam takoj sporočite!

Srednješolske vesti.

Zaposlovalnemu tečaju goriških učiteljskih v Ljubljani je blagovolil nakloniti kuratorji slavne Mestne hranilnice ljubljanske v svrhu obdaritve ubožnih begunskih gojencev in gojenk 300 kron. Bodi mu na tem plemenitem činu izrečena presrečna zahvala! Bog plati!

Umril je v italijanskem ujetništvu Olivieri Stua, profesor na italijanskem učiteljskem v Gradišču ob Soči. Vojna z Italijo ga je doletela doma, interniran je bil prvotno v Sardinijo, potem je bil puščen na svobodo ter je živel v Florenci. Star je bil 33 let. Pripadal je Faiduttijevi stranki.

Spomin na pokojnega tajnega svetnika Thaloczya. Dr. J. N. pripoveduje v „Slovenskem Narodu“: Spoznala sva se v

Belgradu, kjer sem občudoval njegov spomin in njegovo informiranost o kranjskih razmerah. Na tako visokem mestu, kakor ga je zavzemal Thaloczcy, ga gotovo ni moža, ki bi jih poznal tako točno kot on. Izvzeti so seveda oni, ki so zrasli na naših tleh. Kakih 14 dni pred njegovo smrtjo sva se še skupaj vozila ob priliki njegovega nadzorovanja Sandžaka. Ločila sva se pri staroslavem srbskem samostanu Miloševu, in takrat mi je dejal: „Kolikor sem prišel v svojem življenju v dotiko s profesorji, sem našel največjo nadarjenost za jezike in sposobnost za organizacijo med profesorji slovenske narodnosti. Šolstvo v Bosni in Hercegovini je delo slovenskih pedagogov. Obžalujem, da ne zavzemajo več tam vodilnih mest.“ Lepše sodbe ne potrebujejo zase niti nasprotniki slovenskih pedagogov!

Vodstvo zaposlovalnih tečajev goriških učiteljskih v Ljubljani je prejelo za porazdelitev med siromašne begunske gojence in gojenke 500 kron od g. Antona Štreklja, ravnatelja deželne kmetijske šole v Gorici ter poljedelskega učitelja na moškem učiteljskem goriškem (sedaj na c. kr. prehranitvenem uradu v Knittfeldu) kot del učne nagrade in enoliko vsoto 500 K od slavne Posredovalnice za goriške begunce v Ljubljani. Bodi obema dobrotnikom na velikodušnem darilu v imenu bednih obdarovancev izrečena najtoplejša iskrena zahvala!

Zaposlovalni tečaji goriških učiteljskih v Trstu. Namestnik baron Fries-Skene je poveril vodstvo zaposlovalnih tečajev goriških učiteljskih v Trstu profesorju goriške slovenske gimnazije dr. Karlu Pirjevcu.

Za provizoričnega glavnega učitelja na učiteljskem v Ljubljani je imenovan suplent Ivan Vesenjaka.

Kranjske vesti.

—r— **Enkratna draginjska podpora za deželne vpokojence.** Na seji dne 9. decembra t. l. je deželni odbor sklenil, da nakaže onim osebam, ki uživajo iz deželnih sredstev temeljem bivšega pragmatičnega službenega razmerja v deželni upravi pokojnine, vdovnine, sirotinske preskrbnine do najvišjega zneska 3000 K, enkratno podporo 200 K. Ljudskošolsko učiteljstvo ni v pragmatičnem službenem razmerju deželne uprave in zato za isto ne velja navedeni sklep. Toda čeprav je tako, vendar je tudi to učiteljstvo skupina živih ljudi, ki jim je treba hrane, obleke in stanovanja. Bilo bi plemenito delo humanitete, ako seže deželni odbor preko pragmatičnega službenega razmerja do draginjskih podpor, ki jih tudi vpokojeno učiteljstvo krvavo potrebuje!

—r— **Iz laškega ujetništva** se je oglasil enoletni prostovoljec četovodja Albin Smole, učitelj v Rovi. Piše, da je bil dne 2. novembra 1916 težko ranjen in ujet. Zadobil je 8 ran, in sicer 2 v prsi, 2 v levo in 4 v desno roko. Zadnje štiri so lahke in ga ne ovirajo. Najhuja je ena sredi prsi. Pravi, da bo ozdravel in ni treba imeti skrbi zanj.

—r— **Iz ljubljanskega občinskega sveta** z dne 18. t. m. Župan dr. l. Tavčar se spominja s toplimi besedami umrlega častnega meščana dvornega svetnika Levca in dvornega svetnika Hubada. — Župan naznani, da se je pričela na deželni vladi akcija, ki stremi za tem, da se preskrbi ubožna šolska mladina z obuvalom in da se ji da primeren zajtrk in primerno kosilo v zavetiščih, ki so za to določena. Pri posvetovanjih na vladi se je izkazalo, da bi stala ta akcija kakih 60.000 K, ter je župan obljubil izdatno podporo mestne občine ljubljanske. Izprosi si v te svrhe 15.000 K iz „provizoričnega zaklada. (Sprejeto.) — Za ubožne dijake I. državne gimnazije je župan imenom občine nakazal 500 K, za ubožne dijake II. državne gimnazije pa 200 kron podpore. (Odobreno.) — Za namestnika zastopniku občinskega sveta v c. kr. deželnem šolskem svetu je bil po sporočilu županov na mesto občinskega svetnika dr. Novaka, ki je to mesto odložil, izvoljen državni poslanec dr. Vladimir Ravnihar. Na županov predlog izrazi občinski svet dr. Novaku zahvalo za njegov trud, ki nalaga zastopniku mesta mnogo neprilik ter je vedno obsojen, da tiči v manjšini. — V stavbni odsek sta bila izvoljena občinska svetnika tovariša nadučitelja Jakob Dimnik in Anton Likozar. Ta poslednji je bil izvoljen tudi v upravni odbor za mestne vožnje. — C. kr. mestni šolski svet je podal končni obračun stroškov za počitniško dnevno zavetišče. (Poročal občinski svetnik tov. Likozar.) Stroški znašajo 4240 K, prejemki pa 5168 K 58 v. (Odobreno.)

—r— **S Cola nad Vipavo.** Vedoč, da bo naš bližnji sovražnik tem hitreje premagan, čim izdatnejša bo naša denarna pomoč napram domovini, je prebivalstvo na

Colu nad Vipavo na poziv šolskega vodstva prijavilo ter tudi osebno izročilo imenovanemu vodstvu vsoto 30.800 K na peto vojno posojilo. To vsoto je šolsko vodstvo izročilo denarnemu zavodu v Šturjah pri Ajdovščini.

—r— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** je podpisala petega vojnega posojila 4000 K.

—r— **Napredna občina.** Občinski odbor mesta Kranja je za leto 1916 dovolil te podpore; Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 200 K, Zavodu sv. Nikolaja v Trstu 30 K, Društvu Mladika v Ljubljani 50 K, Podpornim društvom za slovenske diake na Dunaju, v Gradcu ter Pragi po 50 K in Narodni čitalnici v Kranju za ljudsko knjižnico 250 K.

—r— **Odlikovanje.** Poročnik v rezervi nekega pehoinnega pešpolka Drago Česnik je bil odlikovan s Signum laudis za hrabrost pred sovražnikom. Nahaja se na jugozapadnem bojišču od začetka vojne z Italijo in je bil že poprej odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda. Odlikovani poročnik je sin tovariša Dragotina Česnika, nadučitelj v Knežaku. Čestitamo obema! — Stotnik generalnega štaba Anton Lokar, sin tovariša nadučitelja v p. Ivana Lokarja iz Ljubljane, je dobil od turškega sultana za uspešno sodelovanje pri turški vojski Medždije red IV. razreda. Imenovani je dobil tekom vojne poleg več avstrijskih že tudi bolgarsko odlikovanje. Čestitamo očetu in sinu!

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Na lastno prošnjo je zaradi bolezni začasno vpokojena učiteljica Ivana Smoletova v Platin pri Logatcu; namesto nadučitelja Friderika Pehanija, ki je zaradi bolezni na dopustu, bo suprirala na šoli v Trebnjem preizkusna kandidatinja Avgusta Spetzlerjeva; namesto učiteljice Ivane Nagu-Zalokarjeve, ki ima dopust zaradi bolezni, je nastavljen za suplentinjo na šoli v Orehoviči abs. učiteljska kandidatinja Justina Hitijeva; namesto obojele učiteljice Viljemine Vidičeve bo suprirala na šoli v Poljanahabs. učit. kandidatinja Jožefina Webrova. — Brezplačna šolska praksa na II. mestni slovenski deški ljudski šoli v Ljubljani je dovoljena izpršani učiteljici Ljudmili Slanovčevi. — Namesto obojele učiteljice Helene Franketove bo suprirala na ljudski šoli v Brezjah abs. učit. kandidatinja Frančiška Baragova; na šestrazrednici na Viču bo supriral nadučitelj Matija Lavrenčič iz St. Petra pri Gorici; na zasebni nemški ljudski šoli v Spodnji Šiški so nastavljeni kot pomožne učiteljice Marg. Ranzingerjeva, Marija Achtschinova, in Ida Reitzeva. — Namesto obojele učiteljice Kristine Ravnkarjeve bo suprirala v Sv. Križu abs. učit. kandidatinja Zofija Miklavčičeva; namesto obojele učiteljice Marije Bianchini-Mohorčičeve bo suprirala v Šturjah abs. učit. kandidatinja Josipina Černetova; dosedanja suplentinja Josipina Kmetova bo začasno vodila šolo. — Namesto obojelega nadučitelja Friderika Pehanija bo začasno vodil šolo v Trebnjem definitivni učitelj Gustav Spetzler; prov. učiteljica Gizela Ušeničnikova je prestavljena nazaj na ljudsko šolo v Mengšu, suplentinja Helena Fischerjeva je imenovana za prov. učiteljico v Stranjah ter bo začasno tudi vodila šolo. Namesto vpoklicanega nadučitelja Franca Rojine bo vodila začasno štirirazrednico v Šmartnem def. učiteljica Marija pl. Kleimayrova; bivša provizorična učiteljica v Radomljah Angela Nerima bo suprirala namesto vpoklicanega nadučitelja v Stranjah Maksa Komana; provizorični učitelj Franc Rant v St. Patru na Krasu je imenovan za provizoričnega učitelja pri Sv. Petru v Ljubljani. Začasno je vpokojena učiteljica Antonija Vohinc Mahkotova v Cerkljah. — Namesto obojele učiteljice Jožefine Zakrajškove bo suprirala na ljudski šoli v Blatni Brezovici bivša poizkusna kandidatinja na Vrhnikih Albina Levstikova.

—r— **Deželni odbor** je določil ljudskošolskemu učiteljstvu za kmeljski pouk v šolskem letu 1915/16 remuneracijo za vso deželo enotno po 1 K 20 vin. za uro.

—r— **Umrla** je pri Sv. Jurju pod Kumom dne 11. t. m. gospa Franja Pečnikova, rojena Stoparjeva, soproga nadučitelja tovariša Josipa Pečnika, v cvetoči dobi 22 let. Pokopali so jo v Šmartnem pri Litiji. Bila je plemenita, blaga slovenska žena. — Kruto prizadetemu tovarišu naše iskreno sožalje, pokojnici pa ljub spomin!

—r— **Skrbstvo za ubožno šolsko mladino.** Na deželnem predsedstvu kranjskem se je ustanovil pod častnim predstvom župana dr. Ivana Tavčarja upravni odbor Dnevnih zavetišč za ubožno šolsko mladino v Ljubljani, ki se je na seji dne 14. t. m. sledeče konstituiral: Predsednik: Michael Opeka, c. kr. dež. šolski nadzornik; podpredsednik: Ernest baron Schönberger, c. kr. dež. vlade svetnik; tajnik in blagajnik: Fran Lavtižar, c. kr. šolski nadzornik; namestnik: Jakob Dimnik, nadučitelj, odborniki: dr. Vinko Gregorič, primarij, dr. Demeter Bleiweis vitez Trsteniški, c. kr. sanitetni nadzornik, Gustav Nebenführer, nadupravitelj dež. dobrodelnih zavodov, Janko Nep. Jeglič, nadučitelj, Božidar Valenta, šolski ravnatelj.

—r— **40 letnica šolskega nadzornikanja.** Iz Postojne nam pišejo: Dne 12. decembra t. l. je preteklo polnih štirioeset let, odkar je bil g. šolski ravnatelj Ivan Thuma imenovan za c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v postojnskem okraju. Pač redek slučaj, ki mu ni enakega v Avstriji in mogoče niti izven mej naše države, da bi kak šolnik nepretrgoma tako dolgo dobo oskrboval posel okrajnega šolskega nadzornika! V logaškem šolskem okraju nadzoruje ljudske šole že 21 let. Številne čestitke, ki jih je obče priljubljeni slavjenec prejel iz vseh krogov, zlasti pa od zvesto vdanega mu učiteljstva, so najlepši dokaz, da uživa povsod visoko spoštovanje, naklonjenost in ljubezen. Posebno ga je počastilo občinsko zastopstvo v Postojni, ki ga je ravno na dan njegovega jubileja prijetno presenetilo in imenovalo za častnega meščana mestne občine postojnske. Dne 12. t. m. so tukajšnji uradniki, učiteljstvo in duhovščina priredili gospodu nadzorniku v hotelu „Jama“ časten večer, ki so na njem v toplih besedah proslovljali njegove nemislne zasluge za šolstvo z željo, naj bi mu bilo usojeno še mnogo let v krepkem zdravju javno službovati v prid in blaginjo učilstva in šolske mladine!

Štajerske vesti.

—š— **Učiteljska gosp. in kreditna zadruga v Celju** je razposlala vsem lanskim naročnikom „Naročilne in plačilne liste.“ Kdor ni dobil tega lista in bi rad naročil časopise po zadruzi, naj se takoj oglasi zanj v Liboje, p. Petrovče. — Imenovana zadruga je podpisala 1000—K V. vojnega posojila pri Zadružni Zvezi v Celju. — Clan načelstva, poročnik g. Fran Voglar, je zaradi težkih naporov v hudi zimi obolel in se nahaja v rezervni bolnici v Salzburgu.

—š— **„Lehrerbund“ v Gradcu,** to je zveza celokupnega štajerskega nemškega in slovenskega učiteljstva, izda za leto 1917. šematizem za štajersko šolstvo. Že leta 1913, ko je bil izdan zadnji šematizem, so obljubili, da bodo šolski kraji imenovani tudi v slovenskem jeziku, kar bistveno poveča praktično vrednost take priročne knjige za spodnještajersko učiteljstvo. Šolska vodstva, ki morajo uradoma doposlati potrebne podatke uredništvu, naj pristavijo tudi domače slovensko ime svojega kraja: odbornike, ki jih je poslalo v Zvezin odbor slovensko učiteljstvo, pa pozivljamo, naj vplivajo pri uredništvu, da se ta naša zahteva letos dosledno izvede.

—š— **Iz Slovenske Bistrice** nam pišejo: V vrsto odlikovanih učiteljev je stopil danes — t. j. 13. t. m. — tudi enoletni prostovoljec narednik Fran Žagar, učitelj na okol. deški ljudski šoli v Celju. Poveljnik 1. stotnije rez. čast. šole v Slov. Bistrici mu je pripel na prsi železni zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje za zasluge, ki si jih je tov. Žagar pridobil kot rač. podčastnik na italijanskem bojišču potem, ko je okrevl po težki rani, dobljeni v Galiciji spočetkom vojne. Tov. Žagar je v vojni že izza mobilizacije. — Čestitamo iskreno!

—š— **Dobrna pri Celju.** Učiteljica Helena Levstikova je za svoj razred podpisala 100 K V. vojnega posojila, ki jih je nabrala med dobrotniki šole. Ta denar se pripiše kot kapital v prid šolske kuhinje.

Goriške vesti.

—g— **Za slovenske begunske otroke** v taborišču Wagna pri Lipnici sprejme ondotna uprava izprašano vrtnarico. Hrana in stanovanje v taborišču; mesečna plača 75 K. Prošnje za to mesto, ki jim je prišlo izpričevala, je vposlati na barčno upravo.

Tržaške vesti.

—t— **Za šolske potrebščine** je daroval učencem deške CM šole na Acquedotto g. Jakob Perhac, trgovec, 30 K, za kar se mu učenci kot tudi učiteljstvo najlepše zahvaljujejo.

—t— **Odlikovanje tržaškega slovenskega šolnika.** Minister za uk in bogočastje je podelil z razpisom z dne 30. nov. 1916, št. 35.961, nadučitelju obče ljudske šole na Opčinah, Stefanu Ferlugu, ob priliki stalne upokojitve v priznanje mnogoletnega marljivega delovanja v šoli in izven šole naslov ravnatelja. Iskreno čestitamo vrlemu kulturnemu delavcu!

—t— **Šolska kosila v Trstu.** Po prizadevanju namestnika Fries-Skeneta so v Trstu uvedli šolska kosila tudi na nemških državnih in slovenskih občinskih šolah v Trstu in okolici. Zaenkrat samo v omejenem številu, a poseben odbor dela na to, da bi dobivali vsi potrebni šolski otroci v šoli kosilo, oziroma zajtrk. Sedaj so razmere te le: V mestnih šolah je 13.605 učencev, od

teh je prosilo za kosilo 7113 otrok, dobiva ga doslej 1913 otrok; v okoliških šolah (Barkovlje, Sv. Ivan, Rojan, Škedenj in zgornja okolica) je 5825 otrok, od teh je prosilo za kosilo 3214, dobiva ga 786. Vsega je torej v tržaških občinskih šolah 19.430 otrok, med temi 10.427 ubožnih, ki jim bi bilo preskrbeti brezplačno kosilo. K temu treba prišteti še otroke na nemških državnih in slovenskih zasebnih šolah. Odbor za šolska kosila se sedaj dogovarja z merodajnimi činitelji, kako urediti vprašanje stroškov in organizacije za uvedbo splošnih šolskih kosil za vse ubožne šolske otroke. Glavno besedo bo vsekakor imela aprovizacijska komisija, ki bo preskrbovala potrebna živila in prevzela na svoje rame najbrž tudi del stroškov ostalo bi dali mestna občina in država. Nekaj malega bodo prispevali tudi manj ubožni starši.

—t— **Spominska lipo v Rojanu.** Iz Rojana poročajo „Edinosti“: V soboto, dne 16. t. m. je rojanska ljudska šola praznovala izredno slovesnost. V spomin na čas, ki ga živimo, na dogodka, ki nam pretresajo srca, je mladina rojanske šole vsadila pred šolskim domom lipo — simbol ljubezni do ožje slovenske in širje domovine in ljubezni do cesarja in njegove rodovine. Slavnost je počastil s svojo navzočnostjo g. okrajni šolski nadzornik Ivan Nekerman. Ob 1/2 8. se je udeležila šolska mladež z učiteljskim zborom sv. maše v farni rojanski cerkvi. Po cerkveni slovesnosti se je mladina zbrala na primerno okrašenem prostoru pred šolskim poslopjem, kjer je z velikim zanimanjem in posebno zbranostjo prisostvovala določenemu vzporedu. Točka za točko se je vrstila, pesem za pesmijo je vrela iz čistih otroških grl, da se je okolo stoječim materam in odraslim ukrala skrivaj solza radosti iz oči. Izmed vsega naj posebe omenim, da je blagoslovljenje vsajene lipe izvršil šolski katehet g. Musizza. Šolski voditelj Fr. Fonda je v lepem govoru primerno pojasnil otrokom pomen dneva in slavnostnega čina. Starejša učenka in mlajši učenec sta izborno deklamirala vsak svojo pesem, spisani nalašč za to priložnost. Točno in lepo izvajano je bilo petje pod vodstvom učitelja Gruntarja. Okolo 1/2 10. je slavnost končala. Otroci in starši so se vračali domov s trdno zavestjo, da „naš je ta dom. V njem svoj smo gospod; in za kraljestva nam tuja ni mari! Šesto stoletje habsburški nam rod z žezlom pravičnim že tod gospodari...“

Mi pa pristavljamo, da bi bilo tudi za naprej tako!

Podpisujte V. vojno posojilo!
O uspehih svojega dela za to posojilo nas takoj obvestite!

Z Dunaja.

Novo poslopje tehnike bodo zgradili na Dunaju. Skupina tvorničarjev je izjavila, da da za novo zgradbo 2 milijona kron; stavbišče, vredno 600.000 kron, bo darovala dunajska mestna občina. Poslopje bodo zidali za aspanškim kolodvorom.

Umrl je na Dunaju poveljnik vojaškega geografskega zavoda fcm. Oton Frank.

Proti tuberkulozi. Na Dunaju se je 17. t. m. vršilo zborovanje, na katerem so razpravljali o tuberkulozi in posebno o odnošajih med vojno in tuberkulozo. Zborovanja so se udeležili zastopniki vojaške in civilne oblasti.

Nemci na dunajskem vseučilišču v manjšini. „Reichspost“ prinaša o razmerju slušateljev na dunajskem vseučilišču v zimskem tečaju 1915-16 ta števila: 632 juristom iz Galicije in Bukovine stoji nasproti samo 831 juristov iz ostalih avstrijskih dežel; pri filozofih je razmerje 412 : 670, pri medicincih celo 596 : 416. Ker je od slušateljev iz ostalih avstrijskih dežel najmanj ena tretjina nenemškega rodu, nastane važno dejstvo, da so v vojnem času Nemci na dunajskem vseučilišču v manjšini.

Vojne doklade za državne uslužbence so že dovoljene od 1. dec. dalje. Tako poročajo. Doklade niso enotne, marveč so posebe določene za samske, oženjene, za tiste, ki imajo otroke, in za tiste, ki jih nimajo; najvišje doklade dobe družine, ki imajo več nego dva otroka. Delavci, sluga, poduradniki in nižji uradniki dobe bistveno višje doklade nego visoki uradniki. — Radovedno se izprašujemo, kaj se zgodi z učiteljstvom, ki ni v državni službi? Državnemu učiteljstvu je namreč glasom istega poročila dovoljena v isti izmeri kakor lani zopetna enkratna podpora.

Iz Prage.

Mecen češkega naroda. Iz Prage nam pišejo: V Lounu na Češkem je umrl te dni v 77. letu svoje dobe nekdanji industrialec Josip Sila, ki je imenoval Osrednjo Matico šolsko za svojega glavnega dediča. V svoji

oporoki se je spomnil raznih narodnih in dobrodelnih ustanov in svojih sorodnikov. Po odbitku vseh teh legatov utegne ostati šolski družbi okoli 100.000 K. Ta znesek pa more družba v smislu želje pokojnikove reklamirati šele po vojni. Narod bo blagoslovljal spomin tega dobrotnika, pridruživšega se veliki vrsti drugih, ki so na sličen način z dejanjem posvedočili svojo ljubezen do naroda.

O profesorju Masaryku nam pišejo iz Prage: Medtem, ko so še nedavno listi poročali, da deluje poslanec profesor Masaryk na londonski univerzi, javljajo sedaj iz Petrograda, da je filozofična fakulteta tamkajšnje univerze ponudila dr. Masaryku profesuro, ki jo je ta tudi sprejel. Profesor Masaryk je baje že v Petrogradu ter prične skoraj s svojimi predavanji.

Iz Zagreba.

Pogojna kazenska obsodba na Hrvatskem. Iz Zagreba nam poročajo: Na Hrvatskem imamo zakon z dne 26. avgusta, ki je uvedel pogojno kazensko obsodbo. Pred sodiščem v Osijeku sta morala dva fantiča odgovarjati zaradi neke tatvine. Sodnik ju je proglasil krivima in obsodil vsakega na 2 dni zapora. Obenem pa je z ozirom na olajševalne okoliščine na podlagi rečenega zakona proglasil, da se izvršitev kazni odloži za leto dni. Ako se v tem času ne pregrešita proti zakonu, se kazni sploh ne izvrši, in ne nastopijo za njiju posledice, združene s kazensko obsodbo. Hrvatska sme biti zadovoljna, da ima tak zakon, ki odgovarja modernim nazorom o namenu kazenske justice, ki je: boljšanje in ne uničevanje eksistenc. Posebno velja to za mlade ljudi, ki so grešili bolj iz lahkomišljenosti nego pa iz nagona do greha. — Take mladostne grešnike bo dobrota zakona o pogojni obsodbi gotovo v največšlujah vračala zopet na pravo pot, dočim bi izvršitev kazni, posebno pa nje posledice morda usodno vplivale na vse njihovo poznejše življenje. — Tak zakon je res moderno delo!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Na stotisoče ljudi je vojna že uničila — tiskarskega škrate ne more! V članek, ki smo ga zadnjič priobčili o Levcu, je ta hudoba natresla nekaj napak, ki jih je treba popraviti. Na 2. strani proti koncu prvega odstavka beri: izčerpalo (ne izčrpala!), na 3. strani v 3. vrsti spodaj: razboljena (ne razbeljena!), proti koncu prve kolone na isti strani: nič poziranja (ne pozivanja!), v opazki pod črto dvakrat: stopnica (ne stopnjica!), v 2. koloni v 5. vrsti zgoraj: ustaviti (ne vstaviti!), proti koncu iste kolone: aranzirajte (ne angazirajte!), in proti koncu tretje kolone: dovolj (ne dovelj!) Druge napake lahko preskočimo brez jeze.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

V današnji številki prilagam o p. n. naročnikom poštne položnice, ki se naj jih za vplačila izaljučno poslužujejo, ker moramo za p. nak. plačevati zvišano dostavnino.

Na levem, belem robu prejemnice je napisan morebitni dolg, kdor nima ničesar napisanega, je z naročnino na čistem do 31. dec. t. l.

Vztrajajte in podpirajte stanovsko glasilo, ki se vedno poteza za naše pravice in koristi in pridobivajte mu novih naročnikov. List je vsled vojnih razmer tudi mnogo izgubil in more le tedaj uspevati, ako ga z rednim vplačevanjem naročnine krepko podpirate.

Vsem p. n. naročnikom in naročnicam želi srečno in boljše novo leto

Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naročajte in širite naš list!
— Pridobivajte mu novih naročnikov! — Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!

Učiteljica

v lepem kraju Spod. Štajerja v toplicah želi menjati s kolegino, najboljšo v okolici Celja ali pa tudi drugje ob železnici. Naslov na upravništvo lista,

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. nov. 1916 **K 132.110-29**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od
1/25. do 1/26. ure popoldne.

Vsem tovarišem in tovarišicam, ki so se me spomnili s čestitkami ob petindvajsetletnici mojega pisateljevanja, izrekam za pozornost presrečno zahvalo!

V Idriji, meseca grudna 1916

E. Gangl.

Staršem, mladino ljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča „Učiteljska tiskarna v Ljubljani“ sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Julčka zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek	à K	1'—
2. A. Rapè: Mladini, I., II., III., IV. in V. zvezek	„	1'—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek	„	1'—
4. A. Rapè: Dane	„	1'—
5. J. Slapšak: Turk pred Sv. Tnom	„	1'20
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel	„	—80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim	„	1'—
8. Pav. Flerè: Babica pripoveduje I. in II. zvezek	„	—60
9. Pav. Flerè: F. Palnakovi spisi, I. in II. zvezek	„	1'—
10. Ivo Trošt: Moja setev I. in II. zvezek	„	1'—
11. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. zvezek	„	—20

**Srečnejše in veselejše
leto 1917!**

Uredništvo in upravnništvo.

**Vsem svojim cenjenim odjemalcem
želi srečno novo leto**

Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje štev. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzornih knjig, vzornih kartonov, komisijskih knjig za polovalce po tvorniških cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

**Društvo v pomoč učiteljem,
njihovim vdovam in sirotam
na Kranjskem v Ljubljani.**

plačuje vdovam društvenikov letno po 200 K pokojnine do smrti, ozir. za dobo vdovstva, sirotam po očetu letnih 50 K, sirotam po očetu in materi pa letnih 100 K vzgojnine do izpolnjenega 18. leta.

Udnina znača na leto za neoženjene po 12 K, za oženjene po 20 K, pristopnina pa tolikokrat po 2 K, kolikor let je star tisti ki pristopa.

Pristopnina se lahko vplača v 4 nepretrganih polletnih obrokih.

Pravi ud postane šele po preteku dveh let od vplačila prvega roka pristopnine. Kdor umrje v dobi provizorija, se stroški povrnejo.

Prošnji za sprejem je treba pridejati rodovinski izpiseh in zdravniško izpričevalo. Sprejet more biti le kranjski učitelj.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljski knjižniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Črnivec: Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“. Cena 1 K.

2. Spominski list za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.

3. Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop. Cena 60 vin.

4. Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine. Cena 2 vin.

**Letnina za Slovensko Šolsko Matico
znaša 4 K in se plača meseca januarja
vsakega leta.**

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48.500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

∴ Najpripravnejša in najlepša darila za Novo leto ∴

MLADINSKI SPISI,

ki jih je izdalo in založilo

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Cena vsaki knjigi, ki je lepo vezana in bogato ilustrirana, je s poštnino vred le 1 K 30 vin.

„ZVONČEK“.

List s podobami za slovensko mladino.

∴ ∴ Letniki od III. do XVII. ∴ ∴

V navadni vezbi 6 K, elegantno vezan 7 K.

Vsi ti spisi se naročajo v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani in v vsaki knjigotržnici.